

Oamenii Moldovei mele

ALEXANDRU PLĂMĂDEALĂ

CHIȘINĂU 2013

„Opera înfăptuită de Alexandru Plămădeală e piatra de temelie în renașterea culturii basarabene.”

(Nicolai Costenco)

Sculptorul, pictorul, graficianul Alexandru Plămădeală, recunoscut, pe bună dreptate, ca cel mai important plastician basarabean al secolului trecut, s-a născut la 9/22 octombrie 1888, la Chișinău (Buiucani), în familia preotului Mihail și al soției acestuia – Ecaterina, fiind al 17-lea din cei 18 copii ai acestora. Din fragedă copilărie a manifestat talentul de a modela și desena diferite chipuri.

Între 1898-1904 învață la Școala Parohială de băieți din Chișinău. În perioada 1904-1911 își continuă studiile la Seminarul Teologic din Chișinău, avându-i colegi pe A. Mateevici, I. Inculeț, D. Ciugureanu, Al. Cristea ș.a. Concomitent cu studiile la seminar, frecventează cursurile de artă la Școala Municipală de Desen, condusă de pictorul Vladimir Ocușco.

În 1911 merge la Moscova pentru a se înscrie la Școala Imperială de Pictură, Sculptură și Arhitectură „Stroganov”. Nereușind la prima încercare, se vede silit să se angajeze lucrător la atelierele de transpunere în bronz a sculpturilor conduse de Carlo Robecchi. În același timp frecventează o școală privată de desen. În 1912 susține examenul de admitere și devine elev al Școlii „Stroganov”. Studiază în clasa de sculptură a profesorului Serghei Volnuhin și în clasa de pictură a profesorului Constantin Korovin. În această perioadă continuă să lucreze în atelierele lui C. Robecchi, și în atelierul profesorului S. Volnuhin, executând și lucrări de sculptură la comandă.

În 1916, după absolvirea școlii de la Moscova, Alexandru Plămădeală pleacă la Sankt-Petersburg, unde se angajează în calitate de gravor de medalii la Monetăria statului (1916-1918). După 1918 se întoarce la Chișinău, fiind numit director al Școlii de Desen, pe care o transformă ulterior în Școala de Arte Plastice (actualmente Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”). Va deține această funcție până în 1940, fiind concomitent și profesor de sculptură, desen și modelaj. Pentru a face cunoștință cu sistemul de învățământ artistic din Europa, cu arta europeană, întreprinde mai multe vizite de documentare în Austria, Franța, Italia, Turcia.

În creația sa Alexandru Plămădeală a practicat toate genurile sculpturii: portretul, sculptura monumentală, bustul funerar, compoziția de gen, plastica mică. A realizat o serie de portrete ale unor personalități din cultura și literatura națională: portretele lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, Alexandru Donici, poezilor Ion Minulescu, Alexei Mateevici, cântăreței Lidia Lipcovschi, pictorului Ion Teodorescu-Sion, pictoriței Valentina Tufescu, bustul publicistului E. Gavriliță, bustul lui Toma Ciorbă etc.

A fost preocupat și de desen, lăsând după sine o valoroasă colecție de lucrări grafice, câteva lucrări de șevalet care, alături de celelalte creații ale sale, pun în evidență valențele lui de artist complex, multilateral dotat și apt să se proiecteze în multiplele genuri și tehnici ale artei plastice.

Capodopera lui o constituie *Monumentul lui Ștefan cel Mare* din Grădina Publică din Chișinău. Pentru a executa schițele, autorul a făcut studii aprofundate în arhivele și bibliotecile din Iași, București, Cernăuți, a consultat frescele multor biserici și mănăstiri. Lucrările au fost începute în aprilie 1925 și finisate în 1928. Această lucrare este apogeul creației sale, care-i încoronază opera, sculptorul fiind considerat pe bună dreptate „autor al unei capodopere și al mai multor lucrări celebre”.

A desfășurat o amplă activitate de educație artistică, de promovare a artei plastice în Moldova. În 1921 a inițiat fondarea Societății de Arte Plastice (Societatea de Belle Arte) din Basarabia, devenind în 1927 președintele ei. A fondat în 1939 Pinacoteca Municipală din Chișinău, alcătuită din operele-donații ale pictorilor autohtoni. În calitate de director al Școlii de Arte Plastice a contribuit la formarea unei întregi pleiade de artiști plastici. Printre discipolii săi sunt Claudia Cobizeva, Vladimir Dobroșinschi, Leonid Fitov, Lev Averbuh ș.a.

Lui Alexandru Plămădeală îi aparține ideea de a crea la Chișinău o Alee a Clasicilor literaturii române.

Lucrările lui Alexandru Plămădeală au fost expuse la diverse expoziții regionale și naționale, prilej cu care i s-au acordat mai multe premii. În perioada 1924-1938 a participat la majoritatea edițiilor Saloanelor Oficiale de la București, obținând Premiul Ministerului Culturii și Artelor la prima ediție a Salonului (1924, pentru lucrarea *Torso*) și Premiul Mare al Ministerului Culturii și Artelor, la ediția a XV-a (1938, pentru sculptura *Tors de femeie*). În 1923 a fost distins cu Ordinul Steaua României în grad de ofițer, iar în 1927 cu Ordinul Coroana României în grad de ofițer.

S-a stins din viață la 15 iunie 1940 în locuința sa din Chișinău. Peste doi ani, în 1942, la mormântul său din Cimitirul Ortodox Central de pe strada Armenească a fost

instalat monumentul funerar cu un relief în bronz executat de discipola sa Claudia Cobizeva.

Numele sculptorului Alexandru Plămădeală îl poartă o stradă din Chișinău, iar în 1995 a fost instalată o placă comemorativă pe casa unde a locuit marele artist..

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Referințe critice

Bobernaga, Sofia. Alexandru Plămădeală / Sofia Bobernaga, Olga Plămădeală. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 75 p.: il.

Braga, Tudor. Alexandru Plămădeală / Tudor Braga; trad. în lb. engl.: Iulian Robu. – Ch.: ARC, [2007]. – 96 p.: il. – (Maeștri basarabeni din secolul XX).

Bobernaga, Sofia. Alexandru Plămădeală / Sofia Bobernaga // Chișinău: encicl. – Ch., 1997. – P. 375-376.

Colesnic, Iurie. Alexandru Plămădeală // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 1 / Iu. Colesnic. – Ch., 1993. – P. 262-272.

Lungu, Eugen. Un simbol confiscat // Lungu, Eugen. Spații și oglinzi / E. Lungu. – Ch., 2009. – P. 266-267.

Purice, Lucia. Restituiri unei semnături de lumină // Purice, Lucia. A patra dimensiune / L. Purice. – Ch., 1991. – P. 178-183.

Stăvilă, T. Plămădeală Alexandru // Stăvilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia. 1887-1940. – Ch., 2000. – P. 45-59; 147.

Referințe

[Alexandru Plămădeală] – sculptor, pictor, grafician, pedagog, [...] a adus servicii eminente culturii, a dominat și tutelat nemijlocit dezvoltarea artelor plastice în epocă și continuă să exercite – prin creațiile artistice și discipolii săi – cea mai semnificativă, fascinantă influență asupra cursului artelor plastice de la Chișinău în a doua jumătate a secolului XX.

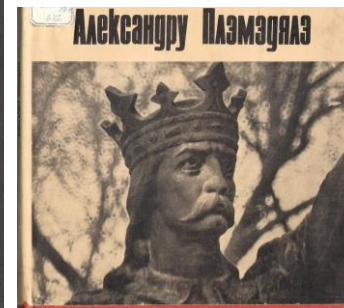
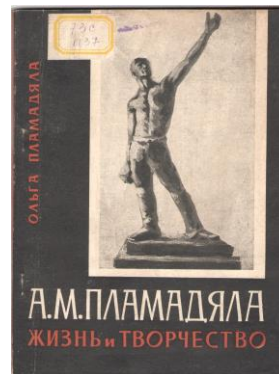
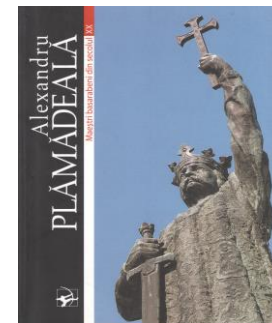
Tudor Braga

Alexandru Plămădeală – plasticianul talentat și prolific care (...) a pus piatra de temelie la edificiul artei plastice naționale – a fost, ca om, un răsfățat al soartei, iar ca artist – unul care s-a realizat pe deplin.

Vasile Malanețchi

Admirator fervent al frumuseții clasice, promotor al tradițiilor sănătoase, Alexandru Plămădeală merită să fie considerat – pentru magnifica sa probitate artistică – drept unul dintre sculptorii cei mai importanți din România.

Clément Morro

*Alcătuitor: Sabina Dodul
Responsabil de ediție: Claudia Balaban*